

Talentia Valviran linjauksesta opiskelijoista tilapäisinä sosiaalityöntekijöinä

Ammattihenkilölaki varmistaa asiakasturvallisuuden

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki on tärkeä laki. Ammattihenkilölain tarkoituksena on edistää asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon. Lain tarkoituksen toteutuminen edellyttää, että sosiaalihuollon ammattihenkilöillä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus.

Ammattihenkilölain myötä sosiaalityöntekijä, sosionomi, kuntoutuksen ohjaaja ja geronomi ovat laillistettuja sosiaalihuollon ammatteja. Ammattihenkilölaki koskee kaikkia julkisissa ja yksityisissä sosiaalipalveluissa toimivia sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Laillistetun sosiaalityöntekijän työssä korostuu kokonaisvaltainen yhteiskunnallinen osaaminen, joka mahdollistaa erilaisten ongelmatilanteiden analyttisen jäsentämisen ja niihin soveltuvien kestävien ratkaisujen hakemisen sekä vaikuttavan sosiaalisen raportoinnin. Sosiaalityössä myös koordinoidaan ja sovitetaan yhteen eri toimijoiden tarjoamaa tukea ja palveluja, jotta asiakkaiden tarpeisiin vastaamiseksi rakentuu toimivia kokonaisuuksia erillispalvelujen sijaan. Sosiaalityössä toimitaan erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa elävien ihmisten kanssa. Työntekijä kohtaa työssään tilanteita, jossa hän on velvollinen päättämään toisten ihmisten elämästä. Sosiaalityöntekijällä on sellainen vastuu, joka vaatii erityistä osaamista ja ammattitaitoa ja ammattihenkilölaki varmistaa asiakasturvallisuuden.

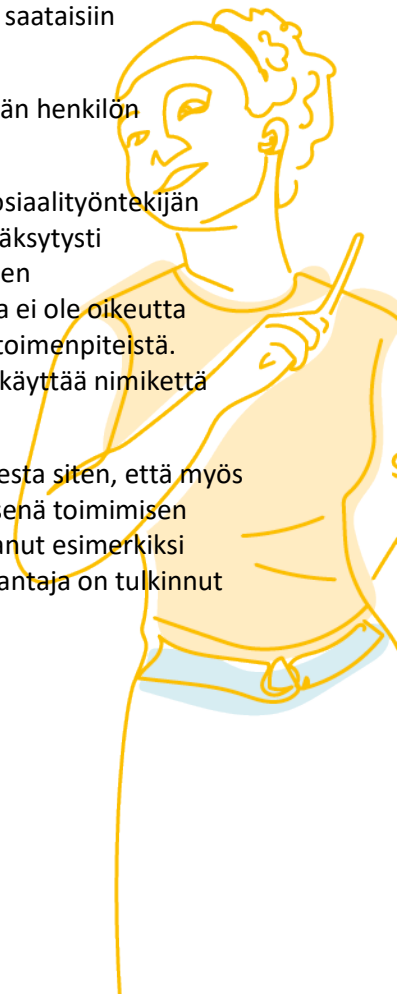
Laillistetun ammattihenkilön ammattiin, myös tilapäisiin tehtäviin, tulee aina palkata pätevä henkilö

Hyvinvointialueilla on ollut sosiaalityöntekijöiden rekrytointivaikeuksia, sillä kelpoisista hakijoista avoinna oleviin tehtäviin on ollut pulaa. Talentia muistuttaa, että työnantajien tulisivat kiinnittää huomiota työn veto- ja pitovoimatekijöihin, jotta alalta toisiin tehtäviin siirtyneitä kelpoisia sosiaalityöntekijöitä saataisiin rekrytoitua avoinna oleviin tehtäviin.

Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki säätelee myös niitä tilanteita, kun kelpoisuudet täyttävän henkilön palkkaaminen ei ole mahdollista laillistetun ammattihenkilön ammattiin.

Ammattihenkilölain mukaan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö voi toimia sosiaalityöntekijän tehtävissä tilapäisesti enintään vuoden ajan. Edellytyksenä on, että hän on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun ja että hän toimii ammattiin valmistuneen sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena. Tilapäisesti sosiaalityöntekijänä toimivalla ei ole oikeutta päättää kiireellisissä tapauksissa tahdosta riippumattomasta huollosta tai siihen liittyvistä toimenpiteistä. Sosiaalityöntekijän nimikettä voi käyttää vain laillistettu sosiaalityöntekijä ja muiden tulee käyttää nimikettä sosiaalityön opiskelija.

Valvira on aiemmin (2018-18.7.2023) ohjeistanut tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisesta siten, että myös avoimessa yliopistossa suoritettut sosiaalityön perus- ja aineopinnot mahdollistavat tilapäisenä toimimisen sosiaalityöntekijän ammatissa, jos opiskelija on ennen avoimen yliopiston opintoja suorittanut esimerkiksi sosionomin tutkinnon tai sosiaalialalle soveltuvan ylemmän yliopistollisen tutkinnon. Työnantaja on tulkinut viime kädessä sen, että hakija on täyttänyt lain kriteerit.

19.7.2023 Valvira julkaisi sivuillaan uuden, aiemmasta linjauksestaan poikkeavan tiukemman ohjeen, jossa avoimessa yliopistossa suoritettujen opintojen ei enää katsota antavan pätevyyttä toimia tilapäisenä sosiaalityöntekijänä. Uuden ohjeen taustalla ei ole lakimuutos, sillä hallitus on vasta ilmoittanut valmistelewansa ammattihenkilölain kokonaisuudistusta.

Valviran yllättäen ohjeistukseensa tekemä muutos on saattanut useat aiemman ohjeen perusteella tilapäisenä sosiaalityöntekijänä työskentelevät kuin myös työnantajat hankalään tilanteeseen. Asiasta on tullut paljon yhteydenottoja Talentiaan. Talentia jatkaa vaikuttamistyötä asiassa Valviran, sosiaali- ja terveysministeriön sekä työnantajien suuntaan ratkaisun löytymiseksi.

Syntynyt tilanne on täysin kohtuuton esimerkiksi sellaisen Talentian jäsenen kannalta, joka on sosionomin tutkinnon suorittamisen jälkeen opiskellut sosiaalityön perus- ja aineopinnot ja työskennellyt tilapäisenä sosiaalityöntekijänä. Työnantaja on saattanut ohjata heitä irtisanoutumaan aiemmasta sosionomin tehtävästä, kun tilapäisen sosiaalityöntekijän työ jatkuu pätevien hakijoiden puuttuessa. Samalla pätevien sosiaalityöntekijöiden pulan vuoksi lakisääteisten tehtävien hoitaminen hyvinvointialueilla vaarantuu.

Tämänhetkinen akuutti tilanne ei saa muuttaa ammattihenkilölain tulewan kokonaisuudistuksen vaikuttimia. Ammattihenkilölain tarkoituksen on jatkossakin oltava asianmukaisesti koulutettujen ammattihenkilöiden turvaaminen ja siten toteutuva asiakasturvallisuus.

Syntyneeseen tilanteeseen tarvitaan ratkaisu, jossa Valviran aiemman ohjeen mukaisesti sijaispätevien tilanne kohtuullistetaan. Esimerkiksi tilapäisinä sosiaalityöntekijöinä työskentelevien sosionomien on pystyttävä ajoissa ennakoimaan tulevia työllistymismahdollisuuksiaan ja lisäkoulutustarpeitaan.

